

Förord

Stora kontraster präglar denna bok, större än i något annat jag har skrivit.

Utgångspunkten är en fråga: Hur står det egentligen till med svensk kristenhet i det tjugoförsta århundradets början? Hur mår Kristi kropp?

God sjukvård bygger på noggrann analys, där krämpor och sjukdomar diagnostiseras. Därefter kommer behandling och medicinering, med målet att läka kroppen och lindra smärtorna.

Del ett av boken är en diagnos av den kristna kyrkan i Sverige. Diagnosen visar på allvarliga sjukdomssymptom, tydliga smärtpunkter och förklarar hur skadorna har uppstått. Det är en diagnos helt utan skygglappar. Jag säger som Paulus i Filipperbrevet: "[J]ag har ofta sagt det och säger det nu med tårar".¹

Del två visar att receptet för en kraftfull behandling av vårt sjukdomstillstånd finns i Nya testamentets undervisning – hos Jesus och apostlarna. Här gör jag en genomgång av Nya testamentets undervisning om *apologetik*, det vill säga försvaret av den kristna tron. Om vi synar Jesu, Paulus och Petrus sätt att kommunicera, framträder en bild som för många kristna i dag är helt okänd – men också oerhört spännande! Denna del utgör bokens kärna och är *den utförligaste presentationen av Nya testamentets syn på apologetik som hittills har publicerats på svenska*.

Del tre är en utmaning att agera – *A Call to Action*. Man brukar tillskriva Einstein citatet: "Dårskap är att göra samma sak om och om igen och förvänta sig olika resultat".² Om vi vill se

en annan utveckling för kristen tro i Sverige, måste vi agera annorlunda än vad vi hittills gjort. Det är hög tid att bygga en ny kultur i den kristna församlingen!

De tre delarna kan läsas oberoende av varandra, samtidigt som de inbördes står i en nära och följdriktig relation till varandra.

Boken avslutas med min egen patienthistoria, ett personligt exempel som visar att medicinen verkar.

Visby under en flammande vacker höstvecka 2015

Stefan Gustavsson

DEL I

ETT SKRIANDE BEHOV

Inledning:

Tusen år av kristen tro

Mitt hjärta sjönk som en sten. Sommaren 2000 var jag inbjuden att fira tusen år av kristen tro i Sverige. Kyrkliga dignitärer från de fem nordiska länderna och från Baltikum, Tyskland och England var på plats. Många kristna ledare från Sverige var förstas också inbjudna till firandet i Husaby den 14 juni. Jag var en av dem. Med glädje såg jag fram emot högtidlighållandet av denna avgörande del av vårt lands historia.

Sveriges kristnande var en lång och gradvis process. Vikingarna kom under sina resor tidigt i kontakt med kristen tro. Efter som en del av de slavar som de tog med sig tillbaka till Sverige var kristna, fanns alltså kristen tro här långt innan Sverige kristnades. Längre fram blev Sverige föremål för medvetna missions-satsningar från olika håll. Även om vi inte i detalj kan klargöra förloppet, vet vi att både engelsk och tysk mission var viktig för övergången från asatron till kristendomen. Mest känd är Ansgar, tysk munk utsänd av biskopen i Bremen, som med sin medarbetare Witmar förkunnade evangeliet i Birka runt år 830 och startade en församling där.

Den stora övergången till kristen tro skedde mellan 950 och 1100, det vittnar arkeologin om. Då förändrades gravskicket och vi får kristna gravar, det vill säga gravar där den döde inte är bränd, där det inte förekommer några gravgåvor, där man begravs i öst-västlig riktning, där gravarna är lokaliserade inom avskilda områden och där formen på gravarna skiljer sig från

de förkristna gravarna.³ Den kristna trons genombrott under denna tid bekräftas också av runstenarnas kristna vittnesbörd.

Olof Skötkonung var den förste kungen i Sverige som döptes in i den kristna tron och som förblev kristen. Traditionen säger att han döptes år 1008 i Husaby källa, och hans dop har fått utgöra brytpunkten i vårt lands historia. Just detta jag blev inbjuden att fira i Husaby. Och visst finns det anledning att fira!

Genom den kristna tron avskaffades den forntida seden att offra människor. Adam av Bremen, tysk historieskrivare på 1000-talet skriver om asatron och de offer som gudarna krävde:

Tor var den mäktigaste av dem och härskade över åska och blix, vind och regn, solsken och gröda. Han var placerad i mitten med en spira i sin hand, och på hans sidor satt Oden, krigsguden, i full beväpning och Frej, freds- och kärleksguden, försedd med en väldig stående manslem. Alla de hedniska gudarna är tilldelade präster som fram-bär folkets offer. Om farsoter eller hungersnöd hotar off-rar man till Tor, vid krig till Oden och vid bröllop till Frej.

Vart nionde år har man niodagarsblot, en gemensam fest där folk från hela sveariket deltar. Då offrar man nio stycken av varje varelse av manligt kön, även människor, och kropparna hängs upp i en lund nära templet. Ingen får utebli från dessa blot och alla sänder gåvor till helgedomen, såväl kungarna som folket.

Stora samhällsförändringar följde på den kristna trons genomslag, inte bara när det gällde bloten. Vikingarnas ökända plundringståg upphörde. Slaveriet avskaffades gradvis och förbjöds slutligen av kung Magnus Eriksson på 1300-talet. I de framväxande klostren fick sjuka och fattiga hjälp. Via klostren började också kunskap och kultur förmedlas från kontinenten. Universiteten växte fram, först i Uppsala på 1400-talet och senare

i Lund på 1600-talet. Det latinska alfabetet ersatte efter hand runskriften, och man började författa mer omfattande dokument, som till exempel landskapslagarna, som utgjorde viktiga steg mot ett rättssamhälle. Inte minst förkunnades evangeliet, de goda nyheterna om Jesus Kristus. Människor fick frid med Gud och hopp om liv bortom döden och graven. Allt detta är verkligen värt att fira!⁴

Och visst var det mycket som var fint och vackert när vi samlades i ett sommarfagert Västergötland för att vid Husaby källa markera tusen år av kristen tro i Sverige. Ändå sjönk mitt hjärta.

Högtidstalare vid den stora utomhusceremonin var en välkänd och skicklig kulturjournalist, förvisso med en kristen bakgrund och med intresse för andlighet, men knappast en entusiastisk förespråkare för den tro som Ansgar förkunnat. I stället för en glädjefylld manifestation av evangeliets sanning och dess förvandlande kraft såväl för enskilda människor som för nationer och kulturer, fick vi i stället fokus på frågan om hur kyrkan kan anpassa sig in i framtiden.

Jag anklagar inte journalisten. En kulturjournalist med självaktning, i världens mest sekulariserade land, måste helt enkelt inta en kritisk hållning till kyrkan och den kristna tron. Det ingår numera i arbetsbeskrivningen och i den journalistiska identiteten. Min fråga gäller snarare hur *kyrkan* tänkte? Varför denna sado-masochistiska hållning att kritisera sig själv på högtidsdagen? Varför detta låga självförtroende i relation till den egna tron och den egna historien? Var fanns de flammande talen från vår tids Ansgar och Witmar? Eller den hjärtats överlåtelse som drev dem att följa en konvoj av köpmän från Hamburg mot Birka och, sedan deras skepp hade överfallits och bränts, till fots fortsätta mot målet för att få förkunna evangeliet om Jesus Kristus?

För mig var dagen i Husaby ingen segerdag; den gav mig ännu en illustration av det som sedan länge har gått att belägga,

nämligen att den kristna kyrkan är ur kurs och att den kristna tron tappat mark i Sverige. Inte konstigt att mitt hjärta sjönk den dagen.